

ТЕМА ЧИСЛА: ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ – 70 РОКІВ

Переднє слово

25 листопада 2016 року відбулося засідання вченої ради Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України, присвячене його 70-річному ювілею. Привітати Інститут прийшли відомі вчені, шановані керівники академічних дослідницьких установ та університетів. Звісно, в такому контексті лунають зазвичай схвальні промови. Щиро дякуючи всім за добрі слова на адресу Інституту та його співробітників, ми вирішили винести за дужки вітальні слова (чесно кажучи, вони б заповнили весь випуск журналу) і залишити лише окремі промовисті репліки, які, сподіваємось, збережуть для історії канву та атмосферу цього заходу. Серед прикмет його згадаймо не лише присутніх — тих, хто знайшов час і бажання завітати в цей день до Інституту — а й тих, хто був відсутній. Вони, відсутні, теж характерний симптом і нашого часу, і того стану, в якому перебуває нині українська гуманітаристика й наука загалом.

Ніхто з кіл чиновницьких, з державних установ, які є відповідальними за продуктивний розвиток країни та, не останньою чергою, стан інтелекту в ній, — ніхто з них не вшанував Інститут філософії своєю присутністю. Тут не було нікого з депутатів, з представників уряду та адміністрації президента, навіть з МОНу — для якого опікування науковими установами є прямим відомчим обов'язком. Цим нинішні державці яскраво продемонстрували свої пріоритети. Зокрема, й доволі лицемірний, кон'юнктурний характер своїх «європрагнень». Оскільки Європа — якщо вони не здогадуються — це не тільки і не стільки структури Євросоюзу, кредити, бізнесові зиски та комфортний відпочинок можновладців та їхніх родин, а передусім ті цінності людського буття, які відкрила Європа і зробила загальним здобутком людства. І серед них — потужна традиція відкритого, неангажованого, вільного і компетентного інтелектуального пошуку і мислення, що його уособлює філософія. Філософія, яка становить один із наріжних каменів європейської дійсності та європейськості як такої.

Про це нинішні українські можновладці не бажають чути. Вони хочуть бути такими європейцями, що завзято споживають європейський комфорт, але не обтяжують себе європейськими вимогами і відповідальністю. Що ж, завдання всієї української громадянської спільноти — виправити цю косоокість вітчизняних державців і нуворишів. І філософія (як і всі акти чесного, сумлінного і компетентного мислення), безумовно, здатна цьому посприяти. А нинішню неухвагу можновладців до символічної філософської події — неухвагу і недбалість, плоди якої ми поділяємо з іншими науками і молоддю, з пенсіонерами і з реальним бізнесом, з освітянами і бійцями на фронті — треба сприймати з певною гордістю, як відзнаку того, що філософія не тулиться поблизу «ступенек трона», а поділяє долю всього народу.